

PROBLEMS IN THE TRAINING OF TEACHERS OF TECHNOLOGICAL EDUCATION

Luhmanov DB

Teacher of the Department of Technology Education,
Chirchik State Pedagogical Institute, Tashkent region

Abstract:

The reforms being implemented in the Republic of Uzbekistan are based on the choice of a unique path of socio-political and economic development in society, as well as the adoption of the "National Program of Personnel Training" to create a system of continuous education that meets modern requirements. Purposeful state policy is recognized as one of the priorities in ensuring the development of social society.

Жамиятда руёбга чиқарилаётган ислохатлар талабларга тўлиқ жавоб берувчи, янги шароитларга қисқа муддатда мослаша олувчи, меҳнат бозорида мутахассислар мулохозасига қўйилаётган талаблар даражасида самарали фаолият йurutувчи етук мутахассисни шакллантириш долзарб муаммо бўлиб келган ва долзарблигича қолмоқда.

Технологик таълим йўналишида бўлажак ўқитувчиларни тайёрлаш жараёни шунингдек, ушбу мутахассисларга қўйилган талаблар бу борада қуйдаги муаммоларнинг мавжудлигини кўрсатади:

- Мактаблар раҳбарияти томонидан ушбу касб ўқитувчиларига бўлган эhtiбори етарли даражада эмаслиги;
- Педагогика олий таълим муассасаларида ҳам устахоналар талаб даражасида жихозланмаганлиги металларга механикавий кесиб ишлаш устахоналарида металл кесиш станоклари ва кесувчи асбобларни етарли даражада эмаслиги ва ҳақозолар
- Мактабларда махсулот тайёрлаш учун материаллар (заготовкaлар) мавжуд эмаслиги;
- Дарс мобайнида деярли инновацион технологиялардан фойдаланилаётганли ва ҳақозолар.
- Олий педагогик таълим тизимида Технологик таълим йўналиши бўйича кадрларни тайёрлаш ўқув режаларида фанларни блоклар аро жойлашуви ижтимоий жамиятда педагогик таълим асосий мақсадларига мувофиқ эмаслиги касбий кўникмаларни эгаллашда имкон берувчи омиллар етарлича амалга оширмаганлиги;
- Юқорида қайд этилган омиллар ва бошқа сабабларга кўра “Технологик таълим” йўналиши бўйича мутахассислар тайёрлаш 3 йилга келтирилди.
- Умум муҳандислик фанларининг технологик жиҳатдан ўзаро яқинлашув мазмуни касб этмоқда.
- Ушбу ҳолат таълим жараёнига таълим шакллари методлари ва воситаларининг яхлит ташкил этувчиси бўлими талабига жавоб бера оладиган компьютер технологиясининг жадал татбиқ этилиши учун зарур ижтимоий асосларини яратиб янги инавацион ва педагогик технологияларини шаклланишига асос бўлди.
- Босқич гумманитар ижтимоий – иқтисодий фанлар ҳамда математика ва табиий илмий фанлар ахборот- технология ихтисослик танлов фанлари ишлаб чиқариш амалётидан олинган болим ва амалий кўникмалар технологик таълим методикаси фанида олинган билим ва амалий кўникмалар педагогик амалиётида ўз татбиқини топади.
- Бўлажак технологик таълим ўқувчиларини аудиторияда олган назарий билим ва амалий кўникмаларини амалиётга татбиқ этиш ва ўз шахсий ва индивидуал имкониятларини рўёбга чиқаришда педагогик амалиёт қулай имконият яратади

Замановий педагогик технологиялардан фойдаланган ҳолда, ўқитишнинг илғор услубларни жорий этиш йўли билан ўсиб келаётган ёш авлодни касб – ҳунарга ўргатиш, керакли билим ва кўникмаларга эга мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш, ҳамда бунинг негизда уларнинг жаҳон цивилизацияси ютуқлари, ҳамда дунё ахборот ресурсларидан кенг

қўламда фойдаланишлари учун имкониятлар яратиш мақсадида таълим тизимида ўқитишнинг замонавий технологиялари, усулларини яратиш ва ўқув жараёнига жорий этиш масалалари бугунги куннинг долзарб масаласи ҳисобланади.

Шу боисдан, таълим тизимида инновацион технологияларни қўллашга бўлган қизиқиш, эътибор кун сайин кучайиб бормоқда. Бундай бўлишининг сабабларидан бири шу вақтгача таълим мақсадлари ўқувчи ёшларни фақат тайёр билимларни ўзлаштириб олишга қаратилган бўлса, замонавий технологиялар уларни эгаллаётган билимларини ўзлари қидириб топишларига, хатто хулосаларни ҳам ўзлари келтириб чиқаришларига ўргатади.

Инновацион технологиялар педагогик жараёнда ўқитувчи ва ўқувчи фаолиятига янгилик, ўзгартиришлар киритиш бўлиб, уни амалга оширишда интерфаол методлардан фойдаланишни тақозо этади.

Интерфаол усуллар таълим жараёнида қатнашётган ҳар бир ўқувчининг фаоллигига, эркин ва мустақил фикр юритишга асосланади. Бу усуллардан фойдаланганда билим олиш ўқувчи учун қизиқарли машғулотга айланади. Интерфаол усуллар қўлланилганда ўқувчилар ўқитувчилар ёрдами ва ҳамкорлигида мустақил ишлаш кўникма ва малакаларига эга бўладилар. Ўқувчилар янги билимларни илмий изланиш, тадқиқотчилик, тажриба – синовлар ўтказиш асосида ўзлаштирадилар. Илм орқали билим олиш тамойилига амал қилади. Таълим жараёни қатнашчилари кичик гуруҳларга бўлинган ҳолда ишлашади. Ўқув топшириқлари алоҳида бир ўқувчи эмас, балки кичик гуруҳнинг барча аъзоларига берилади. Микрогуруҳларнинг ҳар бир аъзоси топшириқни бажаришда ўз ҳиссасини қўшишга ҳаракат қилади. Бу ҳолат ўқувчиларда жамоа туйғусини шакиллантиради ва уларнинг ташаббускорлигини орттиради. **Таълим жараёнини ташкил этишининг асосий шакли дарсдир.** Ҳозирги пайтда дарснинг хилма - хил ноанъанавий шакллари жорий этилмоқда. Бундай дарслар ўқувчининг ижодий қобилиятини ўстириши, ақлий салоҳиятини кўчириши, илмий дунёқарашини кенгайтириши ва ҳар бир янгиликни тез ва тўла қабул қила олиш кўникма ва малакаларини таркиб топтиради.

Дарс жараёнида инновацион технологияларни қўллаб ўқувчиларда илмий изланишга қизиқишни уйғотади, ижодкорлик ва бунёдкорлик қобилиятини ривожлантиради. Натижада эгалланган билим, кўникма ва малакалар амалий фаолиятда татбиқ этилади, ўзлаштириш сифати ошади. Бунинг учун ўқитувчи маҳоратли бўлиши ва мавзуларнинг мазмунига қараб дарсни тўғри режалаштириши, машғулот давомида барча ўқувчиларни фаол ва онгли ишлашларига эришмоғи лозим.

Бугунги кунда мамлакатимиздаги замонавий таълим тизими сўнгги йилларда шу соҳада олиб борилган улкан ўзгаришларнинг самарасидир. Шу нуқтаи назардан қараганда, таълим олиш бугунги кунда жамият ижтимоий ҳаётининг бир қисми бўлибгина қолмай, балки унинг ривожланишидаги муҳим омиллардан бири ҳисобланади. Чунки келажак авлодни тарбиялашда таълимнинг ўрни хал қилувчи ўринлардан бири эканлиги барчага маълум.

Мамлакатимизда олиб борилаётган ислохотлар натижасида таълим тизимига кўплаб илғор инновацион технологиялар кириб келди. Энг аввало ўқувчилар пассив тингловчи ва кўчириб олувчи шахслардан дарс жараёнида фаол иштирок этувчи шахсларга айлантирилди. Бунда уларнинг ўз ақлий лаёқатлари даражасини намоён қилиш имконияти очиб берилди. Аввалги вақтларда таълимнинг вазифаси кишиларда билимларни, кўникмаларни, информацион ва ижтимоий хусусиятларни шакиллантириш ҳамда шахсларнинг жамиятдаги шароитларга мослашишидан иборат бўлган “хаётга тайёрлаш” дан иборат бўлган. Ҳозирги пайтда эса таълим шахсларда жамият ва шахсий манфаатлар орасидаги мувазанатни вужудга келтирувчи таъсир механизмларини ишлаб чиқаришга, шахсларнинг ўзларини такомиллаштириб бориши ва ҳаётда ўз ўрнини топиб, жамиятда самарали махнат қилиш йўллариини ўргатишга йўналтирилмоқда. Кўпчилик таълим муасасалари ўз фаолиятига янги замонавий элементларни жорий қилишни бошлади, бироқ бундай ўзгаришлар тезда ривожланишга бўлган талаб ва педагогларнинг бу талабни қондира олмасликлари натижасида қийинчиликлар юзага келди. Таълим муассасаларни ривожлантириш учун “янги”, “янгилик”, “инновацион”, “инновацион жараён” каби биринчи кўришда содда, лекин аслида мураккаб бўлган тушунчаларни ўзлаштириш зарур.

Авваллари инновацион масалалар фақат иқтисодий томонлама кўриб чиқилган. Бироқ вақт ўтиши билан инновацион лойиҳаларнинг сифатини баҳолаш лозимлиги маълум бўлди. Инновацион технологиялар билан боғлиқ бўлган педагогик муаммоларни ҳал қилиш таълим соҳасидаги мавжуд муаммоларни таҳлил қилишга боғлиқ.

Шундай қилиб, инновацион фаолият таълим – тарбия жараёнида ўқувчи ва ўқитувчини ҳамкорга айлантиради. Дарсни қизиқарли ва самарали бўлишининг таъминлайди.

Ўқувчиларда технологик таълим фанларини ўрганишда мавзуларнинг мазмун ва моҳиятини имкон тўлиқроқ очиб бериш муҳимлигини ҳисобга олган ҳолда, дарсларда ўзига хос педагогик маҳорат, малака ва махсус жиҳозлардан фойдаланиш зарурияти пайдо бўлади. Бунда педагогик маҳорат ва малака бевосита педагогнинг ақлий салоҳиятига боғлиқ бўлса, махсус воситалар сифатида замонавий инновацион технологиялар ва бошқа технологиялардан фойдаланишнинг ўрни катта ҳисобланади. Ишнинг мақсади технологик таълими фанлари ўқитишда мавзуларни инновацион технологиялар асосида ўтишнинг самарали йўллари аниқлашдан иборат.

Технологик таълим йўналишларига мувофиқ мутахассисларни тайёрлаш ва сифатини назорат қилиш Давлат таълим стандартларида акс эттирилган мажбурий талабларга мос равишда олиб борилиши шарт.